

Skogens förkämpe

Det började som barn-
domslek bland Mid-
skogsdalens gammel-
granar. I dag har leken
förvandlats till största
allvar; Hans Sundström
har blivit en förkämpe
för naturen i allmänhet
och skogen i synnerhet.

Katastrofen kan bli långt större än vad den redan är. Och vi har inte lång tid på oss – om tio, femton år är det slut på all äldre skog i Sverige utöver det som skyddats formellt!

HANS
SUNDSTRÖM

– Räddar vi inte gammelskogen nu är det snart för sent. Om tio-femton år har vi bara naturreservaten kvar.

Hans Sundström är ingen känslornas man. När han pratar om de allestädes närvarande hoten mot de sista gammelskogarna, de sista outbyggda vattendragen, de tusentals hotade arter vars livsområden krymper dag för dag, är det inte med vrede eller sorg i rösten.

Han är saklig, kunnig och lägger fram fakta med en lågmäld auktoritet – en självlärd barfotobiolog som vikt sitt liv åt att rädda vad som finns kvar av den orörda svenska naturen.

Det började med somrarna i Midskogsdalen utanför Härnösand, där lek och friluftsliv gjorde naturen till en självklar del av livet. Men det var inte förrän Hans Sundström flyttade dit 1993 som engagemanget i naturen tog fart på allvar.

– Jag fick reda på att det fanns flodpärlmusslor i Brånsån en bit bort. Från att bara ha varit en å att bada i fick den en helt ny dimension; jag blev intresserad och började sätta mig in i ekologi och miljöfrågor, säger han.

Flodpärlmusslan är en rödlistad art som är beroende av öring och lax för sin fortlevnad. Den påverkas negativt av bland annat försurning och skogsbruk, som förorsakar för stort ljusinsläpp eller igenslamning av vattendraget.

– Det var då jag började fundera på vad som skulle hända då skogen skulle avverkas, något som jag visste snart skulle drabba området vid ån. Jag hade en naiv tro att om det var skyddsvärt så skulle det också skyddas som till exempel naturreservat, men så enkelt var det ju inte.

Hans Sundström började agera. Han pratade med markägare och politiker för att ån, med omgivande skog, skulle skyddas. När den första avverkningsanmälan kom in förstod han att myndigheterna bara skulle skydda en mindre kantzön.

– Då frågade jag helt enkelt markägaren, som jag redan hade en bra dialog med, om jag fick köpa deras skogskifte på åtta hektar nere vid ån. De gick med på det, berättar han.

Samtidigt ville han att hela området vid Brånsån skulle skyddas som reservat. Han ledde egna exkursioner till ån för att visa de skyddsvärda miljöerna.

Så kom en större avverkningsanmälan in till skogsstyrelsen. Då började Hans Sundström på allvar engagera sig i SNF, Svenska Naturskyddsföreningen.

– Samma år, det var 1999, skulle SNF driva en landsomfattande kampanj "Rädda skogens liv". Där var vi i Härnösand var mycket aktiva med studiecirklar, skogsräddarkurser, exkursioner, möten med mera, berättar han.

Alla SNF-kretsar i landet fick välja en kampanjskog att kämpa extra för. I Härnösand valde man Brånsån.

Skogen vid ån inventerades och Hans Sundström hittade och lärde sig de arter som indikerar höga naturvärden. Hans arbete ledde fram till att myndigheternas nej till reservat vändes till att man började driva det som ett reservatsärendet.

– Men det tog tid, från hösten 1999 till hösten 2006, säger han.

Då blev 47 hektar skog kring Brånsån klassat som naturreservat. Hans Sundström ler litegrann.

– Egentligen blev det en vinst för alla. Naturen blev skyddad, markägarna fick betalt, skogen och alla de 30 rödlistade arterna finns kvar – rosenticka, ringlav, renlav, långskäggslav och många fler.

Sedan dess har skog och orörd natur stått på Hans Sundströms agenda varje dag, både ideellt och professionellt. Han har gjort urskogsinventeringar på statligt mark och inventerat skog åt Sveaskog, där han undersökt allt från hyggen till naturskogar i deras satsningar på ekoparker och andra avsättningar.

– Det är stora områden, med skog av

Hans Sundström slåss för de sista gammelskogarna i Sverige.

varierande slag i olika brukningsgrad, som man arbetar med. Minst hälften av skogen i en ekopark skall naturvårdas och skötas för att gynna naturvärdena.

Den biologiska mångfalden är ett uttryck som ofta används i debatten om skogarna. Och det är ett argument med kraft.

– Åtta-tio procent av gammelskogen behöver skyddas i vår del av landet för att klara den biologiska mångfalden, säger han.

– Om vi klarar det som formellt ska skyddas enligt miljömålet och dessutom räknar in det som skyddas frivilligt så kommer vi kanske upp till 6 procent. Det räcker inte. Vi måste börja restaurera åskog och bristbiotoper; det handlar också om kvaliteten på det som avsetts frivilligt av skogsnäringen.

Ekosystemet är redan omställt, menar Hans Sundström. Tall- och contortaplantager breder ut sig i kvadratmil efter kvadratmil.

– Den naturvård skogsbolagen skryter om i dag är en mycket liten del av det totala skogsbruket. Det mesta är ju redan förstört.

I de gammelskogar han inventerat hittar man ofta bara hälften eller mer av de arter man kan förvänta sig. Ändå är skillnaden himmelsvid jämfört med en contortaplantage.

– Där finns bara några få procent av arterna och naturvärdena är utplånade. Miljön är så förändrad att arterna tappar fotfästet, säger han.

Hans Sundström varnar för en ekologisk katastrof.

– Det finns fortfarande död ved, gamla träd, arealer som håller på att omvandlas men ännu inte blivit renodlade skogsplantager. Livscykeln är lång för en skog och det vi gör i dag ser vi inte effekten fullt ut av förrän om kanske 50 till 100 år.

Först då syns effekten på större djur- och växtarter. Först då slår förändring-

PERSONLIGT

Hans Sundström

- **Ålder:** 44 år
- **Bor:** I eget hus mitt i skogen utanför Härnösand
- **Kör:** Helst fyrhjulsdrivet
- **Anställningar:** Har tidigare arbetat 22 år som frilansare åt SVT samt några år som urskogsinventerare åt länsstyrelsen i Norrbotten.
- **Äter helst:** Vegetariskt och fisk
- **Dricker gärna:** Öl, vin och whisky
- **Bra på:** Inventera gammelskogar
- **Dålig på:** Att avsluta saker
- **De flesta vet inte att jag:** ... har en Willys Jeep, med monsterdäck, i garaget

Finns i garaget.

SNABBA

☐ Lövbit	☐ Plankstek
"Inget, äter nästan inget kött längre"	
☒ Punk	☐ Hiphop
☒ Hängmatta	☐ Bergsklättring
☐ Fjärrvärme	☒ Vedeldning
☐ Melodifestivalen	☒ Rapport
☐ Bok	☒ Film
☐ Björk	☒ Gran
☐ Tält	☒ Husvagn
☒ Tåg	☐ Flyg
☐ Hund	☒ Katt

Helst än bergsklättring.

TANKAR OM...

... **lavskägge:**
"Ett föredöme! Långsam, klok och blir ursinnig när den gamla skogen huggs ner. Något som fler borde ta efter!"

... **Röån:**
"Får aldrig byggas ut, upp till kamp för de sista strömmande vattnen i vårt län!"

... **skogsgödsling:**
"Gödsling av trädplantager kanske är acceptabel, men gödsling av mark som länge och utan avbrott har varit skogsmark är äventyrlig, troligen skadlig, och bryter mot FSC."

Värd att kämpa för.

en igenom i hela den ekologiska kedjan.

- Katastrofen kan bli långt större än vad den redan är. Och vi har inte lång tid på oss - om tio, femton år är det slut på all äldre skog i Sverige utöver det som skyddats formellt!

Själv fortsätter han kämpa. Tack vare hemsidan "Skogens källa", där man kan se alla avverkningsanmälningar, kan han hitta och leta upp områden som ska avverkas. Bland annat har skogsjätten SCA fått tummen ned.

- Jag kontrollerade en av deras avverkningsplaner och de hade misslyckats kapitalt med allt de lovat göra enligt sin miljöcertifiering. De hade huggit ned nyckelbiotoper, de hade grävt körvägar, de hade huggit ned död ved. Det var en total massaker på skyddsvärd skog; man hade huggit mängder av gammeltallar, varav flera hade överlevt en, två eller till och med tre skogsbränder.

Klart att jag tapper modet ibland. Men det som får mig att orka fortsätta är en inre drivkraft att rädda de skogar som finns kvar.

HANS SUNDSTRÖM

Hans Sundström kontrollerade mer än 40 av SCA:s avverkningsanmälningar.

- Det värsta var att det fanns så många områden med allvarliga anmärkningar - man hade avverkat naturvärden som skulle sparas, man hade planerat hugga ned skyddsvärd skog.

Nu riskerar SCA förlora sin miljömärkning. Och Hans Sundström fortsätter rädda så mycket skog han hinner. Ett tidvis tröstlöst arbete.

- Klart att jag tappar modet ibland. Men det som får mig att orka fortsätta är en inre drivkraft att rädda de skogar som finns kvar... även om det skulle behövas fler som hjälper till!

Han kan inte sluta. Skogen finns med när han går och lägger sig, skogen finns med när han vaknar. Han till och med drömmer om skog.

Själv vill han att inga fler kalhyggen ska göras. Skogsbruket ska ske med alternativa metoder, all skog ska invente-

ras och en bedömning av vad som ska sparas med tanke på den biologiska mångfalden ska vara obligatorisk.

Själv vill han att inga fler kalhyggen ska göras. Skogsbruket ska ske med alternativa metoder, den fjällnära skogen helt undantas från avverkning, att tio procent av den produktiva skogen genom lagskydd undantas från brukning och att ytterligare tio procent brukas i naturvårdande syfte.

- Gammelskogen är min uppdragsgivare! säger han.

KATARINA ÖSTHOLM
070-222 90 43

katarina.ostholm@allehanda.se

GUNNAR STATTIN
Fotograf

gunnar.stattin@allehanda.se

